

Natuur.oriolus

bpost
PB-PP
BELGIE(N) - BELGIQUE

Retouradres: Natuurpunt,
Coxiestraat 11, 2800 Mechelen

VLAAMS DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT VOOR ORNITHOLOGIE | JANUARI-FEBRUARI-MAART 2015 | JG 81 | NR 1
NATUURPUNT | COXIESTRAAT 11 | B-2800 MECHELEN

natuurpunt
Studie

Afname Grutto in de
Noorderkempen

1

Fenologie 2014

7

Houtduivencrash winter
2014-2015

19

Eerste broedgeval van Rode Wouw voor de provincie Vlaams-Brabant in 2014

» Hans Roosen, Kelle Moreau & Kris van Scharen

Afgelopen zomer bracht een koppeltje Rode Wouwen *Milvus milvus* met succes jongen groot in het Dijleland (VB). Ze vonden hier voldoende rust en voedsel om minstens twee jongen vliegvlug te krijgen. Het is de eerste keer dat deze soort met zekerheid tot broeden komt in Vlaams-Brabant en ook in de rest van Vlaanderen is de soort als broedvogel een zeldzaamheid.

» Rode Wouw *Milvus milvus* patrouillerend boven het Dijleland op 26 april 2014. (Foto: Johan De Cock)

Inleiding

De Rode Wouw is in het Dijleland zeker geen onbekende. In deze regio worden doortrekkende Rode Wouwen immers wel vaker gezien, waarbij het vooral in het voorjaar om doortrekkende vogels gaat die een rechte lijn richting noordoosten volgen. Eind maart 2014 werd echter intrigerend gedrag genoteerd dat sterk afweek van het gebruikelijke patroon: zo werd eerst een exemplaar geobserveerd dat laag en in een grote boog over de akkers vloog, alsof er aan terreininspectie werd gedaan, waarop de vogel weer in zuidelijke richting verdween, en werden op een naburige locatie ook reeds onmiddellijk twee exemplaren samen gezien.

In de daaropvolgende dagen en weken werden vaak één, en heel snel ook twee vogels samen gezien, wat verwachtingen rond een mogelijk broedgeval creëerde. Hoe onwaarschijnlijk ook, want min-

stens voor de 20e en 21e eeuwen liggen uit het Dijleland, en bij uitbreiding de hele provincie Vlaams-Brabant, geen broedgevallen van Rode Wouw voor.

Status en trend van Rode Wouw in Europa

De Rode Wouw kent een beperkte verspreiding in Europa en broedt hoofdzakelijk binnen een brede band van Zuid-Zweden doorheen Duitsland, het zuidoosten van de Benelux en Oost-Frankrijk tot het Iberisch schiereiland en Italië. De soort werd geherintroduceerd op de Britse Eilanden (zowel in Engeland, Wales, Schotland, Noord-Ierland als Ierland), en is als gevolg daarvan opnieuw talrijk met de grootste aantallen in het zuidwesten van Groot-Brittannië (voornamelijk Wales). Het is dus een zo goed als exclusief Europese roofvogel (95% broedt binnen de Europese grenzen). De totale

populatie werd in 2004 op 19.000-23.000 paren geschat (BirdLife International 2004), een cijfer dat in 2009 werd bijgesteld tot 21.000-25.500 paren (Aebischer 2009). De lichte toename in deze schattingen verhuult echter regionale verschillen, met weliswaar een recente toename in het noorden maar tegelijk een afname in het zuiden van Europa. Oorzaken hiervoor zijn voornamelijk vervolging, vergiftiging door pesticiden en rodenticiden en een gewijzigd landgebruik. Daarom brengen BirdLife International en de International Union for the Conservation of Nature de soort onder in de categorie 'Near Threatened'. Overwinteren doen noordelijke vogels vooral op het Iberische schiereiland (7.000 tot 10.000 vogels), met terugmeldingen van vogels geringd in Zweden, Duitsland, Denemarken en Zwitserland (*Pájaros de España- Sociedad Española de Ornithologica-SEO*). Slechts weinig vogels wagen blijkbaar de oversteek naar Noord-Afrika.

Alles lijkt erop te wijzen dat de Rode Wouw niet eerder broedde in het Dijleland. Hens (2000) pluisde alle regionale historische literatuur uit en vermeldde de soort uiteindelijk enkel als doortrekker. Ook in de rest van Vlaanderen is de Rode Wouw nooit meer dan een toevallige broedvogel geweest. De laatste gevallen betroffen een broedend paar te Ursel (Oost-Vlaanderen) in 1998 en een mislukt broedgeval te Ieper (West-Vlaanderen) in 2000 (Vermeersch 2004). In de Voerstreek, waar Rode Wouwen van het einde van de jaren 80 tot het einde van de jaren 90 jaarlijks broedden, werd vanaf 2000 echter geen enkel broedgeval meer gevonden. In Nederland, waar het eerste broedgeval zich voordeed in 1976, werden tijdens de jaren 80 acht gevallen geregistreerd. In de jaren 90 broedde de soort hier echter alweer onregelmatiger en ging het om slechts enkele gevallen (van Manen 2000). De Lage Landen liggen aan de rand van het broedareaal van de Rode Wouw, waar populatieschommelingen doorgaans het eerst merkbaar worden. Voor meer betekenisvolle aantal trends kijken we dus beter naar de naburige Waalse, Duitse en Franse populaties.

In Wallonië vestigde de soort zich (na eerder te zijn verdwenen) opnieuw vanaf de vroege jaren 70. Eind jaren 80 ging het hier reeds om ca. 20 paren. Dé grote expansie kwam er echter tijdens de jaren 90, tot een stabiele populatie van 150-180 paren werd bereikt in de periode 2001-2007 (Voskamp & van Rijn 2010). Wellicht weerspiegelden deze sterk gestegen aantallen niet enkel een reële toename, maar evenzeer een grondigere inventarisatie. Het Waalse verspreidingsgebied van de Rode Wouw beperkt zich hoofdzakelijk tot een 20 à 50 km brede band langsheen de Duitse, Luxemburgse en Franse grenzen (Lorraine). De populatie is hier momenteel gezond in vergelijking met die in de naburige gebieden en van groter belang dan aanvankelijk werd ingeschat. In Frankrijk werd vooral in het noordoosten – het aan België grenzende deel – een afname genoteerd, en die trend heeft zich inmiddels ook in de Belgische Lorraine ingezet. Langs de Duitse kant piekte de populatie in de jaren 70 en 80 maar deed zich tijdens de jaren 90 een sterke afname voor, voornamelijk in het noordoosten. Wederom ging het dus om een afname in een aan België grenzende regio. Momenteel lijkt de afname in Duitsland (waar ongeveer de helft van de wereldpopulatie broedt) in de meeste streken gestopt te zijn. In Frankrijk en Spanje leek deze negatieve trend tot voor kort nog steeds door te zetten (Proceedings of the Red kite International symposium 2009).

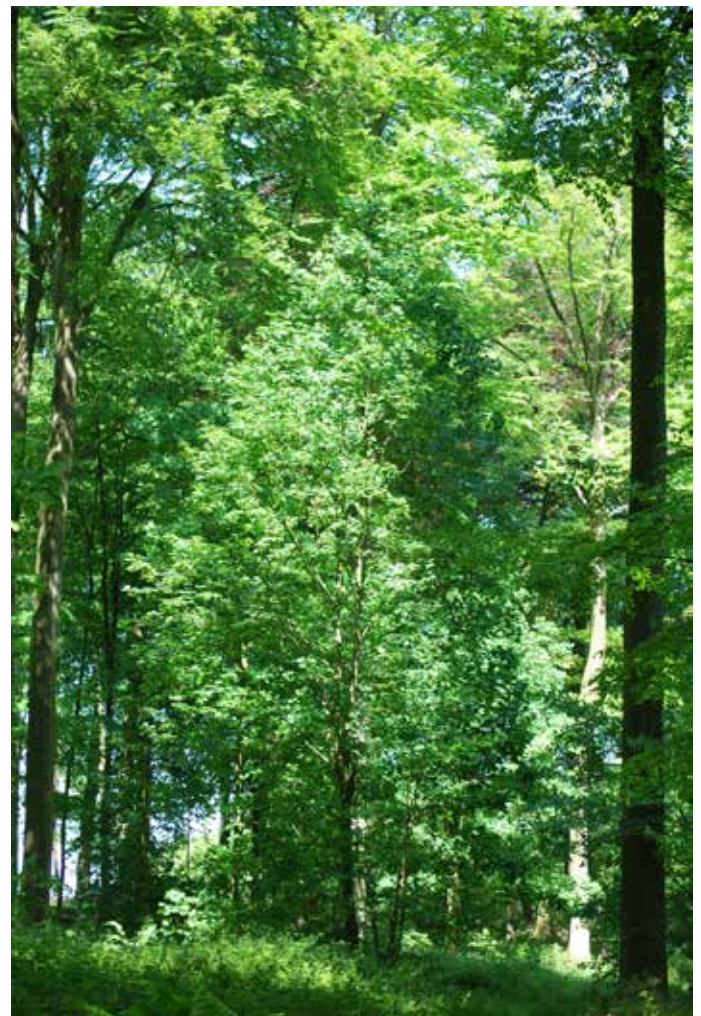
De broedgevallen in Wallonië, Vlaanderen en Nederland liggen dus in de meest noordwestelijke hoek van het Europese verspreidingsgebied indien men de geïntroduceerde en hoofdzakelijk sedentaire populaties in het Verenigd Koninkrijk even buiten beschouwing laat. Vermeldenswaardig is dat deze geïntroduceerde populatie tegenwoordig reeds meer dan 1800 broedparen telt (bron: <http://www.rspb.org.uk/>)!

Rode Wouw vroeger ...

Vandaag de dag blijft de Rode Wouw op wereldvlak een schaarse (en bijna bedreigde) soort. Dat is echter niet altijd zo geweest. Tot en met de zestiende eeuw waren Rode Wouwen veel minder zeldzaam. Vooral in en rond de grotere Europese steden zoals Parijs en Londen moet de soort regelmatig waar te nemen zijn geweest. De steden van toen zagen er heel anders uit dan de relatief propere steden die we nu kennen. Open riolen, stortplaatsen en etensresten die gewoon op de straat werden gegooid, alsook de ratten die hiervan profiteerden, vormden een gedekte tafel voor de toenmalige populatie Rode Wouwen (Bijlsma 1993, Coote 2005).

Helaas bleef deze situatie niet bestaan. Toenemende zorg voor een hygiënische leefomgeving zou het tij doen keren voor de wouwen. De behulpzame opruimer van gisteren werd al snel vervuld en als ongedierte beschouwd, en opeenvolgende 'Vermin Acts' schreven voor dat de soort met alle middelen uitgeroeid diende te worden (onder meer omdat deze zogezegd schadelijk zou zijn voor de zich ontwikkelende landbouw). In Engeland en Schotland leidde dit rond 1800 tot het verdwijnen van de Rode Wouw als broedvogel (Fellowes & Orros 2012). Elders in Europa ging het niet beter.

Bovendien kwamen hier vanaf de tweede helft van de negentiende eeuw een toegenomen gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen (gifstoffen) en het geweer bovenop. Voor de Rode Wouw als aaseter gaven vergiftigde krengen vaak de genadeslag. In Frankrijk gaf de adel en de koninklijke entourage aan hoe met Rode Wouwen moest worden omgegaan. Lodewijk XIII (°1601-1643) joeg in de vlakten van Saint-Denis op vliegende Rode Wouwen met behulp van

Hoog opgaand beukenbos als broedbiotoop in het Dijleland (Foto: Hans Roosen)

► Rode Wouw *Milvus milvus*. 30 maart 2014. Dijeiland (Foto: Axel Smets)

Giervalken. Hij liet zijn vangsten echter weer vrij vanuit de vensters van het Louvre ná de twee binnenste staartpenen te hebben weggeknipt. Vandaar zijn Franse naam "Milan Royal", gezien de jacht op deze soort was voorbehouden aan het koninklijk gevolg (LPO 2014).

Ook dichterbij huis zal blijken dat deze soort in de achttiende eeuw wellicht niet meer in de Nederlanden broedde: de Rode Wouw (en overigens ook de Zwarte Wouw *Milvus migrans*) werd niet als broedvogel behandeld in het monumentale standaardwerk *Nederlandsche Vogelen* (Cornelis Nozeman en Christiaan Sepp, 1770-1829, in 2014 in facsimile prachtig heruitgegeven door Uitgeverij Lannoo en de KB-NL). Wouwen werden maar in één zinnetje vermeld en als zijnde verwant met de kiekendieven voorgesteld (zo stond de Bruine Kiekendief toen als *Milvus aeruginosus* te boek).

Verloop van het Dijeilandse broedgeval in 2014

Zoals eerder vermeld konden er geen historische broedgegevens van Rode Wouw uit het Dijeiland worden teruggevonden, waarbij onder Dijeiland de Vlaams-Brabantse gemeenten Kortenberg, Herent, Bertem, Leuven, Oud-Heverlee, Huldenberg, Overijse en Tervuren en de aangrenzende gebieden worden verstaan. Wél kan de soort hier als regelmatig doortrekker worden beschouwd. Tot 2014...!

Na het ontbreken van de soort in het Dijeiland in de eerste twee maanden van dit jaar, dienden we tot eind maart te wachten vooraleer de eerste waarnemingen werden opgetekend. Op 30 maart werd de aftrap gegeven met een negental waarnemingen (zowel ter plaatse als doortrekkend) verspreid over de regio (deelgemeenten Tervuren, Overijse, Leefdaal, Heverlee, Kessel-Lo), waaronder een geval van twee exemplaren die diezelfde dag langdurig jagend konden worden waargenomen op het plateau van Sterrebeek (Zaventem) op de grens met Moorsel (Tervuren). Op dat moment niets wereldschokkends, maar enkel een opvallend fait-divers. In de weken daarop volgden in de regio herhaalde waarnemingen van

een boven de uitgestrekte landbouwgebieden jagend exemplaar. Vermoed werd dat het hier een pleisterende vogel betrof die in de loop van de komende dagen weer zou doortrekken.

Op 12 april werd echter opnieuw een waarneming van twee exemplaren genoteerd. Ditmaal meldde de waarnemer dat de vogels meermaals samen in een bos verdwenen. Op zijn minst verdacht en geheel onverwacht! Aangezien deze waarneming van een paar in geschikt broedbiotoop volgens de SOVON-criteria (datumgrenzen Rode Wouw: 1 april – 15 juli; van Dijk & Boele 2011) als een geldige waarneming kon aanzien worden, werd door de Natuurstudiegroep Dijeiland beslist om de online waarnemingen in samenspraak met Natuurpunt Studie systematisch te laten vervagen. Dit bleek een goede beslissing te zijn, aangezien in de daaropvolgende week nagenoeg dagelijks waarnemingen van de soort (regelmatig 2 ex. samen) werden ingevoerd. Op 18 april volgde een eerste duidelijk bewijs van een concrete broedpoging. Beide adulten werden waargenomen terwijl ze nestmateriaal van de akkers plukten en daarmee in de richting van hetzelfde bos verdwenen. Dit zou er op kunnen wijzen dat het broedkoppel reeds met de 'fijnere' afwerking van het nest was gestart. Ook op 20 april was er een waarneming van een vogel die mogelijk met nestmateriaal in de richting van het bos verdween. Doorheen de hele periode werden ook regelmatig interacties met Zwarte Kraaien *Corvus corone* en Buizerds *Buteo buteo* vastgesteld. Met die laatste soort betrof het vaak hevige gevechten in de buurt van de nestlocatie. De exacte locatie wordt hierbij niet vermeld om een eventuele toekomstige herhaling van het broedgebeuren alle kansen te geven.

Op 27 april werd een mooie waarneming van baltsende vogels opgetekend, net nadat één van de vogels een prooi had gevangen. Beide exemplaren vlogen hierbij hoog op en voerden in volle vlucht de prooioverdracht uit. Na 3 mei werden de oudervogels gedurende langere tijd niet meer samen opgemerkt, en volgde ruim een maand met quasi dagelijkse waarnemingen van een enkel jagend of over-

▶ Rode Wouw *Milvus milvus* adult op nest. 16 mei 2014. Dijleland (Foto: Ingrid Nel)

▶ Rode Wouw *Milvus milvus* twee pulli op nest. 11 juli 2014. Dijleland (Foto: Ingrid Nel)

vliegend exemplaar. Tijdens deze periode werd enkel op 17 mei geobserveerd dat beide oudervogels kortstondig opvlogen en snel weer boven het bos invielen.

Vanuit de Natuurstudiegroep Dijleland werden contacten gelegd met de eigenaar en terreinbeheerder teneinde toevallige verstoring van de nestsite te voorkomen. Op 16 mei werd het broedterrein een eerste keer betreden, en kon worden vastgesteld dat een broedende vogel op het nest aanwezig was: vanaf een veilige afstand kon een gevorkte, over het nest uitstekende staart worden waargenomen. Het nest bevond zich op een 20-tal meter hoogte in de vork van een Beuk.

Op 9 juni zagen verschillende waarnemers opnieuw twee Rode Wouwen in de buurt van de nestsite. Het wijfje legt normaal 1-3 eieren (met een interval van 3 dagen) en start met broeden vanaf het eerste ei. Met een broedduur van 31 tot 38 dagen (zie soortpagina's op www.sovon.nl en www.rspb.org.uk) en een vermoedelijke aanvang van de eileg in de eerste week van mei, kan deze waarneming op 9 juni wijzen op het uitkomen van de eieren. De jongen vliegen doorgaans na 45 tot 50 dagen uit, maar in uitzonderlijke gevallen wordt het uitvliegen van de jongen zelfs pas na 60 tot 70 dagen waargenomen. Na talrijke waarnemingen van een solitair jagend exemplaar duurde het dan weer een tijdje tot op 21 juni opnieuw twee adulten samen werden gezien. Op 27 juni werd de nestsite een tweede keer bezocht, en kon worden vastgesteld dat er donsjongen op het nest aanwezig waren. Naast het witte dons waren er al kleine rossige veertjes op de staart en de vleugels aanwezig. Verder zag het nest er vrij 'proper' uit en was er op het eerste zicht geen rommel aangesleurd (zoals wouwen dat wel eens doen).

Een goede twee weken later (11 juli) kon worden vastgesteld dat er nog steeds (minstens en waarschijnlijk exact) twee jongen op het nest zaten. Ze zaten al goed in de veren, en de bruinrossige grondkleur en de 'wouwenkop' waren duidelijk zichtbaar (zie foto hiernaast). Vanaf 21 juli werd een verhoogde activiteit vastgesteld in de buurt van de nestboom. Regelmatig werden adulten gezien die met een prooi in de poten boven het nest cirkelden (en daar steeds weer invielen zonder dat er een juveniel kon worden gezien). Begin augustus werden ook duidelijk de klagende bedelroepjes van de jongen gehoord. De ultieme bevestiging van broedsucces werd op 5 augustus verkregen. Op deze datum werd immers voor het eerst een succesvol uitgevlogen juveniele vogel gedocumenteerd. Op 9 augustus volgde dan een waarneming van twee adulten met minstens één jong, en ook tijdens de daarop volgende week werden nog regelmatig adulte en juveniele dieren aangetroffen in de buurt van de nestlocatie. Hoogstwaarschijnlijk hebben de jongen dan ook in de eerste dagen van augustus het nest verlaten. Vanaf half augustus daalde de waarnemingsfrequentie aanzienlijk. Het minder goede weer in die maand heeft hier mogelijk een rol gespeeld. De laatste waarneming van een juveniele Rode Wouw werd op 24 augustus doorgegeven vanuit Bertem. Daarnaast werden er een aantal waarnemingen van Rode Wouwen genoteerd in het aangrenzende deel van Waals-Brabant. Op 13 september, ongeveer twee weken voor de najaarstrek van de Rode Wouw traditioneel piekt in het Dijleland, ging het zelfs om drie exemplaren die samen foeraagden te Tourinnes-Saint-Lambert (Walhain). Dit deed vermoeden dat het bij deze waarnemingen uit noordelijk Waals-Brabant om de Dijlelandse vogels ging, en hielp verklaren waarom de Dijlelandse Rode Wouwen na eind augustus niet meer werden waargenomen aan de Vlaamse kant van de taalgrens.

Habitat- en voedselkeuze

Dat de Rode Wouw als broedvogel opduikt in het Dijleland is een verrassing van formaat, maar gezien de landschappelijke kenmerken van de streek en de recente trend in Wallonië ook niet onlogisch. Golvende cultuurlandschappen vormen namelijk het favoriete jachtterrein van de soort. In het Dijleland vindt de soort een relatief gaaf landschap dat doorsneden wordt door holle wegen en houtkanten, afgewisseld met hooilanden in de valleigebieden én grote historische boscomplexen zoals het Zoniën- en Meerdaalwoud.

Daarnaast vormen de landbouwplateaus – mede dankzij agromilieumaatregelen voor Europese hamster en akkervogels (*mond. med. VLM*) – een gedekte tafel voor een soort die onder meer leeft van knaagdieren. 2014 was bovendien een uitzonderlijk goed muisjaar, getuige ook de spectaculaire berichten over de Velduil (*Natuur.oriolus* in voorbereiding) en andere uilen (zie bv. bericht 'Kerkuilen weten niet van ophouden' op www.sovon.nl). In de loop van het broedseizoen kon meermaals worden vastgesteld dat de Dijlelandse Rode Wouwen naast kleinere knaagdieren ook Bruine ratten als prooi naar het nest brachten (zie foto hiernaast).

Ook werd meermaals waargenomen dat een Rode Wouw langsheen (snel)wegen patrouilleerde op zoek naar voedsel, wat het aasetende karakter van deze soort illustreert. Met zowel de E40, de E314 en verschillende N-wegen in de ruime omgeving zal dit lokale broedkoppel ongetwijfeld van heel wat aas voorzien zijn geweest. De waarneming van een foeragerend exemplaar op een platgereden egel vormt in dit verband een mooi voorbeeld.

Tussen begin juni en half juli kwamen er, naast talrijke waarnemingen vanaf de plateaus, ook meer waarnemingen uit de valleigebieden binnen. Ongetwijfeld heeft het maaibeheer van de talrijke graslanden in de valleien van de Dijle en haar zijrivieren er toe bijgedragen dat er daar op geregelde tijdstippen vers en makkelijk

▶ Rode Wouw *Milvus milvus* met Bruine rat in de poten. 14 mei 2014. Dijleland (Foto: Johan De Cock)

bereikbaar voedsel beschikbaar was. Ook boven recent gehooide weilanden op de plateaus werden meermaals waarnemingen van foeragerende Rode Wouwen opgetekend (o.a. 1 ex. te Huldenberg plateau op 15 mei en 18 juli).

Toekomstperspectieven?

Een vaste vestiging van de Rode Wouw als Vlaamse broedvogel (inclusief terugkeer in de Voerstreek) wordt omwille van de dalende trend in de grensstreken van onze buurlanden niet onmiddellijk verwacht. Ook in Wallonië blijft de soort – ondanks de stabiele populatie – gevoelig voor wijzigingen in landgebruik in het agrarisch landschap (bv. het omvormen van weilanden tot akkers). Hoe het de Waalse Rode Wouwen in de nabije toekomst zal vergaan en of deze populatie op termijn toch als bron voor regelmatigere opduikende Vlaamse broedvogels zal kunnen fungeren, kan enkel de toekomst uitwijzen. We kijken dus nieuwsgierig uit naar de resultaten van de Waalse broedvogeltellingen van 2015 waarin ook een census van de Rode Wouw op het programma staat. En naar de situatie in het Dijleland, waar we uiteraard hopen dat we de soort in 2015 opnieuw tot de broedvogelfauna zullen mogen rekenen.

Dankwoord

Vanuit de Natuurstudiegroep Dijleland wensen we alle mensen te bedanken die bijgedragen hebben aan het welslagen van dit eerste broedgeval van de Rode Wouw voor Vlaams-Brabant. Hierbij denken we in het bijzonder aan de eigenaar en terreinbeheerder voor de goede samenwerking en de kans om dit broedgeval van nabij te kunnen volgen, maar ook aan de vele waarnemers die gedetailleerde waarnemingen ingaven, Natuurpunt Studie, ANB en VLM. Tot slot bedanken we ook Gerald Driessens, Marieke Berkvens en Koen

Leysen voor hun commentaren op een eerdere versie van deze bijdrage, en Walter Belis en Bob Wright voor de respectievelijke Franse en Engelse vertalingen van de samenvatting.

Hans Roosen, Abstraat 101, B- 3090 Overijse,
roosenhans@yahoo.com

Kelle Moreau, Meibloempjeslaan 2/3, B- 8400 Oostende,
kelle.moreau@gmail.com

Kris van Scharen, Korbeekstraat 27, B- 3061 Leefdaal,
kris.van.scharen@telenet.be

Referenties

- Aebischer A. 2009. Distribution and recent population changes of the Red Kite in the Western Palaearctic – results of a recent comprehensive inquiry. *Proceedings of the Red Kite International Symposium, October 2009, France*: 12–14. Paris: LPO Mission Rapaces.
- BirdLife International, 2004. Birds in Europe: population estimates, trends and conservation status. BirdLife International, Cambridge, U.K.
- BirdLife International 2014. Species factsheet: *Milvus milvus*. Downloaded from <http://www.birdlife.org> on 17/09/2014.
- Bijlsma R. 1993. Rode Wouw, *Milvus milvus* in: *Ecologische atlas van de Nederlandse Roofvogels*, p 86.
- Coote M. 2005. *Red kites in Buckinghamshire*; martyn.coote@bbc.co.uk.
- Fellowes M. & M. Orros. 2012, *Red kites at Reading*; www.redkites.net.
- Hens M. 2000. Avifauna van het Dijleland. Gedocumenteerde soortenlijst 1901 – 2000. In: *Vogels in het Dijleland (M. Hens, Ed.)*. De Vrienden van Heverleebos en Meerdaalwoud i.s.m. De Wielewaal afdeling Leuven, Leuven, 185-238 p.
- LPO 2014. Présentation du Milan royal – petite histoire, in: rapaces.lpo.fr@milan-royal/suivi-et-conservation.
- SOVON Vogelonderzoek Nederland 2014. Informatie per soort: Rode Wouw (*Milvus milvus*); telrichtlijnen: <https://www.sovon.nl/nl/soort/2390>
- SOVON Vogelonderzoek Nederland 2014. Kerkuilen weten niet van ophouden; <https://www.sovon.nl/nl/actueel/nieuws/kerkuilen-weten-niet-van-ophouden>

- Van Manen W. 2002. Rode Wouw, *Milvus milvus*. In: *Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000 (SOVON Vogelonderzoek Nederland, Ed.)*. Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden, 153 p.
- Vermeersch G. 2004. Rode Wouw. In: *Atlas van de Vlaamse broedvogels 2000-2002 (G. Vermeersch, A. Anselin, K. Devos, M. Herremans, J. Stevens, J. Gabriëls & B. Van Der Krieken, eds.)*. Mededelingen van het Instituut voor Natuurbehoud 23, Brussel, 288-289 p.
- Voskamp P. & S. van Rijn 2010. Milan Royal, *Milvus milvus*. In: *Atlas des oiseaux nicheurs de Wallonie 2001-2007 (J.-P. Jacob, C. Dehem, A. Burnel, J.-L. Dambiermont, M. Fasol, T. Kinet, D. van der Elst & J.-Y. Paquet, Eds.)*. Série <Faune – Flore – Habitats> n°5. Aves et Région wallonne, Gembloux, 176-177 p.

- The Royal Society for the Protection of Birds (RSPB) 2014. Birds by name - Red Kite (*Milvus milvus*); <http://www.rspb.org.uk/discoverandenjoynature/discoverandlearn/birdguide/name/r/redkite/index.aspx>
- van Dijk A.J. & Boele A. 2011. Handleiding SOVON broedvogelonderzoek. SOVON Vogelonderzoek, Nederland, Nijmegen.
- Vogelbescherming Nederland 2014. Detailpagina Rode Wouw (*Milvus milvus*): http://www.vogelbescherming.nl/vogels_kijken/vogelgids/zoekresultaat/detailpagina/q/vogel/179

Samenvatting- Summary - Résumé

De Rode Wouw kent een beperkte verspreiding in Europa en broedt hoofdzakelijk in een brede band van Zuid-Zweden over Duitsland, het zuidoosten van de Benelux en Oost-Frankrijk tot het Iberisch schiereiland en Italië. Daarnaast werd de soort met succes geïntroduceerd in Groot-Brittannië. De totale (en zo goed als exclusief Europese) populatie werd in 2009 op 21.000 tot 25.500 paren geschat. In Wallonië werd in de periode 2001-2007 een stabiele populatie van 150-180 paren bereikt. Vlaanderen en Nederland liggen aan de rand van het broedareaal en de Rode Wouw is hier nooit meer dan een toevallige broedvogel geweest.

Tijdens de voor- en najaarstrek worden regelmatig doortrekkende Rode Wouwen in het Dijleland waargenomen, maar pleisterende vogels worden veel minder frequent opgetekend. In het voorjaar van 2014 verbleven hier echter twee langdurig pleisterende exemplaren, een gedrag dat sterk afweek van het normale patroon. Dit deed de verwachtingen rond een mogelijk broedgeval toenemen, ook al werden er geen sporen van historische broedgevallen in het Dijleland (en met uitbreiding Vlaams-Brabant) teruggevonden. Tot groot plezier van de plaatselijke Natuurstudiegroep werden deze verwachtingen ook ingelost! Na waarnemingen van baltsende en nadien ook nestbouwende vogels nam de Natuurstudiegroep Dijleland initiatieven om de nestlocatie maximaal van verstoring te vrijwaren. Half mei werd een broedende vogel op het nest ontdekt, en later op het seizoen konden minstens twee jongen op het nest worden geobserveerd. Uiteindelijk resulteerde dit begin augustus in een geslaagd broedgeval, toen de adulten samen met minstens één uitgevlogen juveniel konden worden waargenomen.

De toekomst zal uitwijzen of we de Rode Wouw ook in de komende jaren tot de broedvogels van onze regio mogen rekenen, en of er van een langdurige vestiging sprake kan zijn.

First breeding of Red Kite in the province of Vlaams-Brabant in 2014

Red Kite *Milvus milvus* has a very restricted range in Europe. It breeds in a large zone from south-Sweden to Germany, the south-east of the Benelux and eastern-France up to the Iberian Peninsula and Italy. The species has also been successfully reintroduced in the UK. The total (and nearly exclusive European) population was estimated between 21.000 – 25.500 breeding pairs in 2009. In the Walloon region there was a stable population from 2001 until 2007 of 150-180 pairs. Flanders and the Netherlands are situated at the border of the distribution of Red Kite since it has never been more than an occasional breeder.

In Spring and Autumn migrating Red Kites are regularly observed in the Dijleland. Staging birds on the other hand are rare. In Spring of 2014 two

individuals stayed for a long period, which is very unusual. This gave hope to an actual breeding though no historic evidence of breeding in the Dijleland (and for that matter even the province Vlaams-Brabant). The local group of volunteers was delighted that these expectations were met. After the observation of display and nest building measures were taken in order to protect the breeding site from disturbance. By mid-May a breeding bird was discovered, and later two chicks were seen on the nest. Finally this resulted by the beginning of August in a successful breeding as two adults could be seen together with a free flying juvenile.

The future will tell whether Red Kites will remain breeding birds in our region in following years and if this could result in a long term settlement.

Premier cas de nidification du Milan royal pour la province du Brabant flamand en 2014

Le Milan royal *Milvus milvus* connaît une distribution limitée en Europe et se reproduit principalement dans une large bande qui s'étend du sud de la Suède, en passant par l'Allemagne, le sud-est du Benelux et l'Est de la France jusqu'à la péninsule Ibérique et l'Italie. En outre, l'espèce a été réintroduite avec succès en Grande-Bretagne. La population totale (et presque exclusivement européenne) était estimée en 2009 à 21 000 jusqu'à 25 500 couples. En Wallonie, on a atteint une population stable de 150 à 180 couples pendant la période de 2001 à 2007. La Flandre et les Pays-Bas se situent sur le bord de la zone de reproduction et le Milan royal n'a jamais été plus qu'un nidificateur accidentel.

Durant les migrations printanière et automnale, on observe régulièrement des Milans royaux dans le Dijleland, cependant, les oiseaux qui font escale sont beaucoup moins souvent enregistrés. Toutefois, au printemps de 2014, deux individus y ont séjourné, faisant une longue halte et ayant un comportement très différent de la normale, ce qui a fait croître les attentes d'un cas de reproduction éventuel, même s'il n'y a aucune trace historique de nidification dans le Dijleland (et par extension dans le Brabant flamand). Pour le plus grand plaisir du groupe naturaliste local, ces attentes ont été comblées. Après l'observation d'oiseaux se faisant la cour et ensuite construisant un nid, le groupe naturaliste Dijleland a pris des initiatives pour sauvegarder au maximum l'emplacement du nid de toute perturbation. À la mi-mai, un oiseau en train de couvrir a été découvert sur le nid, et plus tard dans la saison au moins deux oisillons ont pu être observés dans le nid. Au début août on a pu constater une reproduction réussie, lorsque les adultes avec au moins un jeune éclos ont pu être observés.

L'avenir nous dira si nous pourrons compter le Milan royal parmi les oiseaux nicheurs de notre région, et s'il y aura une installation à long terme.